

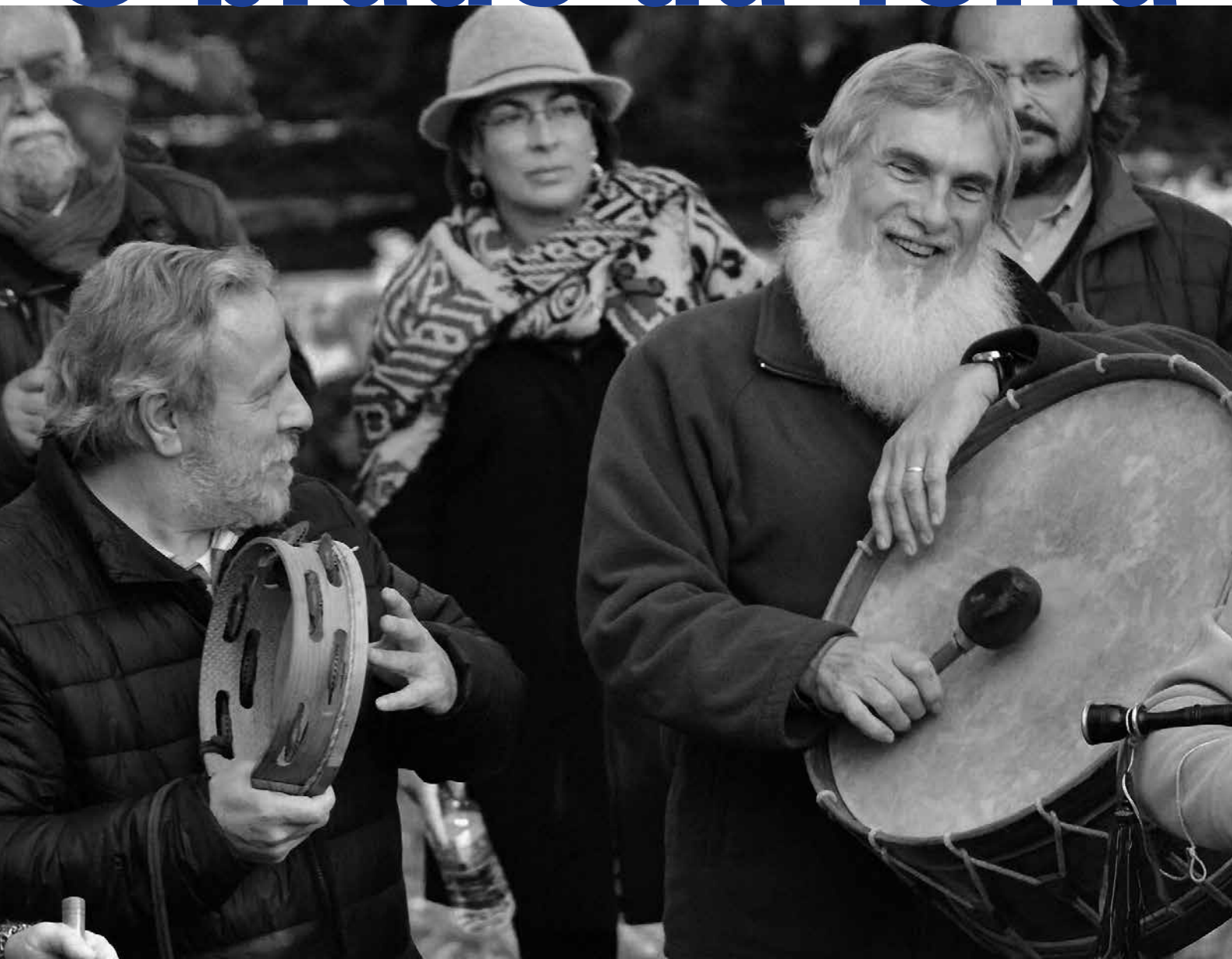
IRIMIA



Benia quen constrúe a paz!

ANO XXXVI • Nº 978 - Do 27 de novembro ao 10 de decembro de 2017

Mini e Mero. O brado da Terra



A foto que fala

Recollida das redes sociais.



O trasno A miopía do crecemento e as lindes dos Lindanos

Daniel López Muñoz



O lindano, elemento base de pesticidas nos anos tolos daquel milagre da industria química, a esgalla e sen control, foi identificado, xa a partir dos 70, como moi perigoso. E prohibiuse o seu uso agrícola en 2009, no convenio de Estocolmo sobre contaminantes persistentes. Aínda se usa en certos países como plan B contra os piollos e a sarna hiperresistentes. Ataca o sistema nervioso humano e é canceríxeno. A exposición prenatal asóciase con alteracións da tiroides e podería afectar ao desenvolvemento cerebral.

Hoxe hai parroquias, lugares, pozos, hortas, vidas e familias envelenados con lindano no Porriño, concello onde se asentaba a empresa química Zeltia. Sábese agora. Hai valores de Lindano cen veces superiores ao admisible. Disque setecentas toneladas de residuos cristalizados foron empregados naquela altura, cunha inconsciencia e alegría propia daqueles tempos do todo vale e do dálle-para-diante, como material para camiños, pistas e firme para asfaltado de estradas.

Sabíase ou non se sabía daquela? Se se sabía, mirábase para outro lado. O que si se sabe agora, porque o di o concelleiro do Porriño, é que as recomendacións da Consellería de Medio Ambiente sobre os resultados das análíticas era non facer público o tema “para non crear alarma”. Pero filtrouse.

O triste é que o descontrol, a “facilitación” para a implantación de empre-

sas altamente perigosas está aí, non é cousa do pasado. É unha poderosísima tentación dese consorcio invisible que se tece entre poderes políticos e corporacións privadas (sempre dispostas, en retorno, a financiar os partidos gobernantes).

Poderase discutir se a nova Lei galega de Fomento da Implantación das Iniciativas Empresariais en Galicia merece en todo ou parte o alcume que lle puxeron: lei de depredación. A cuestión de fondo é a actitude encubridora e miope. A indulxente mirada dos poderes públicos cara ás macroempresas que, a longo prazo, e sen control, poden ser como Atila (non exactamente, con Atila non medraba a herba, no Porriño medran repolos, pero non se poden comer).

A obriga da administración é a defensa da xente. Da de hoxe e da de mañá. Sen miopía, sen mirada a curto, erguendo a cabeza. Un desenvolvemento sostible e non arruinar o territorio durante cen anos por vinte anos de beneficios a curto. Non vale todo. Hai que poñerlle lindes aos lindanos.

Editorial Reforma, que reforma?

Agora que se achega a súa festa conmemorativa, e ao fío da actualidade recente, ten sentido falar da constitución do 78. Efectivamente, despois das tensións que o acontecido en Cataluña foi creando, fálase con certa frecuencia e facilidade de reforma da Constitución.

Sempre sostivemos que a Constitución non é sagrada nin inamovible. Máis ben ao contrario, unha constitución que non se reforma en corenta anos –coa excepción da reforma *express* que ordenou Merkel cando estoupou a última crise financeira– pode ser un problema. As sociedades evolucionan moito e moi rápido. A lei de leis debe adaptarse con sabedoría aos novos tempos.

Na Constitución do 78 chegouse a un consenso complicado e delicado, con ruído de sabres alá no fondo. Non hai que despregalo. Tres territorios foron, de inicio, considerados “nacionalidades históricas”:

Galicia non pode permitirse rebaixar o nivel das súas aspiracións de autogoberno

Euskadi, Cataluña e Galicia, xa que os tres plebiscitaran o seu estatuto antes da guerra civil. Os tres con lingua propia, sentido de identidade diferencial e forzas nacionalistas. Supoñíase un acceso pola vía rápida á autonomía política e cun nivel de competencias axustado á súa acreditada identidade histórica. Despois, da man do PSOE, todos os

territorios foron igualándose, co famoso “café para todos”, moitas veces forzando a máquina da opinión pública das rexións imaxinativamente debuxadas no mapa peninsular para que se “reivindicasen”. Foi unha habelenciosa manobra que nos levou ao punto onde estamos hoxe.

As autonomías foron un avance en moitos aspectos, por máis que moitos dos servizos e institucións públicas, pola resistencia de cargos políticos e funcionarios da Administración central a perder estatus, se duplicaron. Transferíanse as competencias e funcións, pero non se liquidaba o organismo central. Igualmente, a inadmisíbel supervivencia das deputacións provinciais non axudou precisamente a simplificar a organización territorial.

A Galicia quédanlle moitos desafíos que nunca se resolverán desde a centralidade estatal. O desequilibrio interno do territorio, o mantemento e a innovación nos seus sectores produtivos, a sustentabilidade medioambiental e un futuro normal e oficial da súa lingua e cultura son algúns deles. Galicia non pode permitirse rebaixar o nivel das súas aspiracións de autogoberno. Na forma que sexa. Goberne quen governe.

Por iso que o feito de que un partido como Ciudadanos puidese “liderar” a reforma constitucional sería unha mala nova para Galicia.

Rumores de esperanza

Xan Guillén

Hai anos, estando eu por Nicaragua, falei cun paisano que me dixera o seguinte: eu non son pobre porque teño un cabalo. Pouco máis tiña. Pero entre os da súa comunidade tiña ese privilexio. Isto podería valer para facer unha fonda reflexión sobre o relativa que é a pobreza. Ter un coche, ter un cabalo, ter unha casa ou ter uns estudos é unha sorte de riqueza. Os rapaces e rapazas do moi aconsellable documental *Camiño á escola* son inmensamente ricos porque poden ir á escola, aínda que teñan que camiñar todos os días moitos quilómetros para chegar a ela.

O que fai a un vivir na pobreza ou na riqueza é algo difícil de expresar. Hai xente que opta pola pobreza, outra opta polos pobres e moitos de nós non optamos. De todas maneiras penso que é moi significativo o xesto do Papa Francisco en sinalar unha data para que na Igrexa reflexionemos sobre os pobres e a súa presenza nas nosas comunidades. Porque non existe a pobreza, o que existen son os pobres.

Oxalá que nas nosas comunidades parroquiais empeceamos a falar de pobres e de solucións para o drama de milleiros de persoas. A invitación



do Papa non pode ser simplemente un día máis para recollida de cartos. A invitación do Papa ten que ser un punto de partida para a reflexión. Que así sexa.

1



3



2



4



A peneira

1

Traballadoras da empresa Bershka (**INDITEX**) de Pontevedra denunciaron a discriminación coas da Coruña, que cobran máis e en mellores condicións sociais. De Amancio só se fala das doazóns e non destas inxustizas.

2

A entrega dos **NOBEL** de Física faínos celebrar a colaboración do físico Xoán Calderón Bustillo (Silleda 1988) dende Xeorxia, que está a buscar con eles o xeito de escoitar o son do universo, as ondas gravitacionais.

3

O abandono do **MONTE** provoca iniciativas coma a startup dos enxeñeiros Xosé Luis Gude, Siro González e Begoña L. Castro que coa aplicación Smartwood, grazas a unha referencia catastral informan aos propietarios dos pasos a dar para aproveitar a súa parcela.

4

Nas XIII Xornadas de Política Lingüística, o 24, celebramos a **MARICA CAMPO** lembrando o seu "Mencer" cantado por Fuxan os Ventos: "Disque vai frío nos montes galegos...". Na foto, intervindo na homenaxe a Mero e Mini no Paseo dos Soños de Vilalba.

5



7



6



8



KAZUO ISHIGURO
PREMIO NOBEL DE LITERATURA 2017
TAMÉN EN GALEGO



5

O Nadal incrementa o gasto en luz. España é o país europeo que máis gasta e que máis contaminación lumínica produce alterando os biorritmos das criaturas e a visión astronómica. O recibo da **LUZ** subiu un 12% no 2017, debido a non funcionar as enerxías renovables e á exportación a Francia.

6

IEMEN segue destruíndose nunha guerra de máis de 2 anos que o mundo esqueceu. Sobrevive "in extremis" entre o cólera que matou a milleiros, a infinidade dos que pasan fame dende a seca do 2014, sen centros de saúde e cos seus traballadores sen cobrar hai un ano.

7

No Nadal a frota olla para Bruxelas que debate o seu futuro na pesca da pescada ante os recortes da UE, igual ca do galo, o peixe sapo, etc. Tanto no Gran Sol, coma no arrastre. Seguimos sufrindo a insensibilidade dos estados que medran de costas á **PESCA**.

8

O Nobel de **LITERATURA** Ishiguro, xaponés con residencia en Inglaterra, é un defensor de todas as linguas e celebrou a tradución ao galego das súas obras: *Non me deixes nunca* (Premio de Novela Europea Casino de Santiago no 2007) e *Nocturnos*, as dúas en Galaxia.

Alfonso Blanco Torrado

Economía 2 millóns de especies vivas... coñecidas

Pedro Pedrouzo Devesa



Avanzamos demasiado rápido? Somos capaces de producir riqueza e benestar abondo para satisfacer as necesidades de toda a poboación mundial, pero somos tamén incapaces de repartilos dunha forma racional. Diariamente descubrimos novas especies que comparten con nós esta esquina espacial que chamamos Terra e que representa perfectamente todo o que somos..., un suspiro estelar. Porén, avanzamos co firme propósito de que os seres vivos do noso planeta opten por unha drástica alternativa: ou se adaptan á nosa forma de entender o crecemento ou extinguiranse.

A vertixe do crecemento pode facernos crer que podemos con todo e que nada é tan imprescindible coma nós, cando realmente nós somos parte dese todo co que agora cremos poder.

A economía triunfou como produtora, pero necesita dunha política que a reconduza, que teña en conta as xeracións futuras e que recupere o papel de coidadora, de compoñedora do medio. Ademais de herdar unha tecnoloxía en continua evolución, os que nos sucederán necesitan recibir un medio físico compartido cos millóns de especies das que dependemos e coas que convivimos, moitas veces, sen sequera notalo.

Todo o que facemos ten unha consecuencia na nosa contorna. Necesitamos ser moi conscientes e medir a nosa pegada ecolóxica, é dicir, saber cal é o impacto ambiental de todo o que demandamos, como afrontamos o consumo e os residuos que xeramos.

Se viaxamos cara a atrás con determinación, uns 3 800 millóns de anos, sorprende descubrir que os dous millóns de especies coñecidas actualmente converxemos na mesma gran familia filoxenética. Todos os seres vivos deste planeta temos unha orixe común. Por algo os humanos somos seres relixiosos, sabémonos irmáns, pois compartimos patria e matria. De aí a necesidade de termos que conxugar os verbos adecuados para practicar aquelas palabras clave que Mini e Mero hai xa ben anos nos fixeron repetir “*unque as túas palabras sexan distintas..., como un irmán che falo.*” Temos que asumir que neste barco navegamos todos xuntos e aquí non hai clases diferenciadas. Se afundimos, afundimos todos.

O escritor francés Jean Bruller dixo, según Edward Wilson recolle no seu libro *Medio planeta*, que *todos os problemas da humanidade se deben a que non sabemos que somos e non nos poñemos de acordo no que queremos chegar a ser.* Pois aí estamos. E é un asunto de vida ou morte.





O peto común

De cando en cando percorro o Paseo dos Soños, na ribeira do río Madalena, en Vilalba, onde hai hectómetros que falan de lumes acesos no país: Xosé Manuel Carballo, o crego ilusionista e ilusionante que nos deixou non hai moito, Pepe Chao Rego, Manuel María... e moitos outros vivos e na loita.

O Paseo dos Soños vólvese retiro necesario, baixo a chuva ou a neve que ás veces o aloumiña..., detrás sempre a mirada certa de Alfonso, e de Xermolos, e da Irmandade Manuel María.

Moita xente irimega, xunto con outras tribos, o pasado 18 de novembro, para os agradecer, acompañar, agarimar a Mini e Mero, **CANTORES DA TERRA**. Tanto é que o merecen. O río Madalena semella parábola deste país: abafado polo lume, a seca, a impotencia de non sabermos patria! Velaí están eles, canto tras canto, heroicos mananciais de resistencia.

"Galiza na alma", trazou Valdi no rexo aceiro do hectómetro. Nada máis hai, amigas todas, Galiza no fondo da alma! O Gaiteiro Nubeiro, Raúl Galego, abría camiños como frautista de Hamelin, e todas nós, persoas entregadas, camiñamos após nunha peregrinación da independencia soñada. O grande Abella, bardo da memoria, Xulio Xiz, que recolleu os soños nun fermoso libro, e David Otero, guieiro imprescindible, marcaban o camiño. E non faltaron as voces de muller, con Marica Campo, Helena Villar Janeiro, Antía Cal e moita outra xente que non dou citado.

Bramou o gran Xesús Mato, o vello da montaña, e xuntos cantamos como himno liberador: *Sementar sementarei, loguiño de crrear...* E Mini e Mero burbullaron, bágoas do río Madalena, por un país esquecido!



O CARRABOXO por XOSÉ LOIS



Mini e Mero: O brado da nosa terra¹

Benqueridos Mini e Mero,

Pensar en vosoutros transpórtanos no tempo. É moita fidelidade a que nos regalastes. Moita vida do noso señor, moita forza ilusionada.

E vennos á memoria aquilo que cantabamos nos setenta e moitos con Zeca Afonso:

Só ouve o brado da terra
quem dentro dela
veio a nascer....

Mal haja a noite assassina
e quem domina
sem nos vencer



Se houber en Galicia un 25 de abril, co seu exército do pobo e o seu pobo irmandiñado tomando as rúas, pacífico, afouto e festeiro, con flores de toxo e xesta, a berrar liberdade, nación e caldo de nabiza para todos, a nosa *Grândola vila morena* sería una peza de Mini e Mero.

Porque non se pode gañar a liberdade nin recobrar a Matria se a música de fondo non é un auténtico bruar da terra. Outramente sería unha impostura, unha película gringa ou un twitter con moitos likes, sen lamas nas zocas.

E temos boas e variadas Grândolas nun repertorio de corenta anos. Quedaría moi noso e señardoso, é un falar, que a cousa fose avante coa cantiga do “carro” do Manuel, ese que seica canta onde non canta ningún, porque a nosa revolución ten que ter a enerxía recreadora do pequeno, esa que deita dunha morriña do saber facer calado e non recoñecido dos que nos precederon. Ou, quizais, coa celsoemiliana “irmao”, porque pouca xente coma a galega se sabe tan filla da perda, da marcha e da dor de xeracións e sabemos que a solidariedade verdadeira ten a raíz no sufrir partillado co estranxeiro e a refuxiada. E non lle quedaría nada, nada mal a ese irmandamento festeiro a música de “Regresade” de Marica Campo, porque a vendima é moita e os viñateiros son idos, en vagas e mareas, e cómpre regresarmos ao país e ao soño do que puido ser e aínda non foi, pero que vai sendo, porque ten que ser.

Os fillos e fillas da terra que naquel fervedoiro dos últimos setenta estudabamos ou traballabamos fóra de Galicia tiñamos varias músicas de fondo, pero nunca faltaban as voces de Mini e Mero. Era aquel redescubrir das identidades dos pobos peninsulares, despois da longa noite de uniformes, e eramos a envexa doutros por termos raíz, raíz feita música popular, cantable, celebrable, compartible.

Mini e Mero, sodes ubicuos. Non tempo e no espazo. O pirixel de todos os prebes. Vaítes!, non de todos, mais si daqueles onde se cociña vida e alento para un país e unha lingua recuperadas, para unha paisaxe ameazada, para unha memoria xusta, para unha mesa compartida onde os excluídos da Historia teñen prioridade. Por iso sempre fostes e sodes parte da Romaixe de crentes galegos de Irimia, que non deixa de ser iso, a memoria rebelde e enxebre da mesa grande que aínda non foi, pero que xa é, a mesa que comparte a memoria do xusto axustizado, o pan e o viño da vida e as sardiñas asadas con cachelos....coa vosa música.

DLM

1 Con ocasión do acto de concesión a Mini e Mero do seu hectómetro no paseo pola beira do río Magdalena, Vilalba, o “paseo dos soños”

Entrevista

Alfonso Mascuñana

Proxecto Cárcere: “A nosa maior virtude e dificultade é a nosa diversidade”

O Proxecto Cárcere é un movemento de persoas e colectivos que desde 2011 traballan presencial ou virtualmente na idea de transformar o emblemático espazo da antiga prisión provincial da Coruña nun espazo de participación cidadá: toda unha mostra de tenacidade e ilusión colectiva.

O Concello de A Coruña asina a comezos de 2017, coa SIEP, institución dependente do Ministerio de Interior, un convenio de cesión de uso temporal, para usos sociocomunitarios e a realización de actividades culturais e presenta unha convocatoria en concorrencia competitiva para o desenvolvemento de proxectos de dinamización cultural e sociocultural poñendo especial relevancia na recuperación da memoria histórica, á cal se presentou Proxecto Cárcere. Conversamos con representantes do Colectivo



Contade algo das vosas orixes: cando como e por que se forma o colectivo chamado “Proxecto cárcere”?

Xurdiu a partir dunhas xornadas sobre novos modelos de xestión cultural organizadas pola Concellería de Cultura durante o goberno do bipartito BNG-PSOE, en novembro de 2010. Alí xuntámonos persoas de diferentes colectivos e ámbitos da arte, cultura e movementos sociais da cidade e comezamos a imaxinar o que se podería facer cun espazo tan emblemático e cheo de posibilidades como a antiga prisión provincial da Coruña.

Axiña nos daríamos conta de que para que non se convertese nun mero contedor de cultura, con frecuencia baleiro e desligado das necesidades e interese da cidadanía, tería que ser precisamente ela a que se encargase da súa creación e xestión.

Co fin de darlle forma a estas ideas principais conformamos unha plataforma onde calquera persoa ou colectivo afín a estes principios puidese

participar e contribuír. O que é certo é que na historia de Proxecto Cárcere nunca houbo nin partidos políticos, nin sindicatos ou asociacións vinculadas directamente con eles. Isto fixo que se vise sempre como un espazo

A nosa maior virtude e dificultade é a nosa diversidade

aberto a calquera persoa, sen importar a súa vinculación ou ideoloxía política, que se sentise con vontade de participar. E continúa nesa dinámica con asembleas mensuais abertas a toda persoa ou colectivo que queira participar.

Que obxectivo tiñades hai cinco anos? ¿Como traballastes neste tempo?

O noso obxectivo era sensibilizar principalmente as institucións da necesidade e viabilidade de utili-

zar os espazos baleiros da cidade, e especialmente este con tanta carga histórica e emocional para todas nós, como lugares de encontro e creación cidadá. Naquela altura isto non estaba moi na moda, polo que sabíamos que o camiño ía ser complicado, pero foi a nosa aposta: a negociación coas institucións.

Hai cinco anos pasamos xa o proceso inicial de formación da plataforma e realizáramos as Xornadas de Portas Abertas dentro do cárcere, xusto antes da mudanza de goberno que nolas pechou ata o día de hoxe. A participación foi moi boa e fomos así conscientes tamén na práctica da potencialidade humana e sociocultural da Coruña. Iso deunos forzas ás que quedamos no Proxecto Cárcere durante estes anos a pesar da situación adversa.

Nese tempo fixemos o Plan de Viabilidade que presentamos a todas as formacións políticas e outros axentes da cidade, e que foi feito coas achegas de moita xente que nalgún momento



PROXECTO CÁRCERE



formaron parte do proxecto ou que simplemente nos enviaron as súas ideas e propostas para seren incluídas neste documento común.

Con este documento demos forza á idea do cárcere como centro socio-cultural e da memoria xestionado por e para a cidadanía. Por iso tamén acostumamos dicir que Proxecto Cárcere somos todas, porque dun xeito ou outro contribuímos a que fora para adiante.

Tiñades conciencia de chegar, no xeito de organizarse ou nos fins que vos propoñades, aire novo....

Si, sabiamos que era a primeira vez que unha plataforma cidadá optaba como estratexia pola negociación coas institucións dunha xestión independente ou co-xestión dun espazo público. Ata ese momento, e aínda agora, o modelo imperante é de control total das institucións e a cidadanía como simple usuaria, ou no outro lado a ocupación directa do inmoble e autoxestión total do espazo. Nós tiñamos claro que non queríamos só que se nos deixase entrar no cárcere como se fose outro centro cívico, senón que seríamos nós quen decidiríamos que uso e como queríamos habitar ese espazo. Pero tamén queríamos que se lexitimase esta xestión autónoma por parte das administracións, por iso escollemos a vía da negociación.

De que vos sentides máis orgullosas destes anos de existencia? Cales foron os principais atrancos dentro e fora do colectivo?

Do que máis nos sentimos orgullosas é da capacidade de ir recollendo todas as propostas que foron chegando e crear o Plan de Viabilidade que representa todas esas ideas e perspectivas que diferentes persoas foron achegando durante o proceso. Moi orgullosas da xente da Coruña e doutros lugares que responderon con forza e xenerosidade a este reto, e as que seguen achegándose e formando parte desta nova etapa. O máis difícil? Os anos de mutismo co goberno do PP. Ver caer o cárcere e non poder facer nada. Ser conscientes de todo o que se podería ter feito nestes sete anos e que non puido ser.

A prensa-espectáculo seica ten mais importancia cá información veraz e contrastada

Que é o que o Concello de A Coruña logrou recuperar do vello cárcere? En que termos volo cede a vós?

O Concello asinou a comezos de 2017, coa SIEP, institución dependente do Ministerio de Interior, un convenio de cesión de uso temporal, para usos sociocomunitarios e a realización de actividades culturais. A duración do convenio é de dous anos, que poderían ser prorrogábeis.

Nese convenio ambas institucións comprometeron un orzamento para a rehabilitación do cárcere e evitar que se seguise deteriorando.

O Concello presentou unha convocatoria en concorrencia competitiva para o desenvolvemento de proxectos de dinamización cultural e socio-cultural poñendo especial relevancia na recuperación da memoria histórica, á cal se presentou Proxecto Cárcere. Non é realmente unha cesión.

O partido popular e algunha prensa aireou que a concesión non fora limpa; Que argumentos poñen? Que decidides vós?

A nosa opinión está recollida no noso blog. Para nós o ideal tería sido abrir un proceso participativo real onde as veciñas da cidade puidesen decidir e ser parte do futuro do cárcere. Nós ofrecémonos como facilitadoras dese proceso, pois temos recollido as in-





quedanzas de moitas persoas e colectivos nestes anos. E temos un interese colectivo por riba do individual de que o cárcere sexa de utilidade para a cidade e non tanto para un só colectivo ou empresa privada co único obxectivo do lucro propio.

Por cuestións burocráticas ou pola súa propia decisión decidiron abrir a concurso público. O seu argumento foi que era o mais xusto e transparente. Logo, nós tampouco estabamos todas de acordo coas bases da convocatoria, pois poñía limitacións para o uso que non víamos necesarias nin útiles, e máis tendo en conta que non había partida económica para a posta en funcionamento de calquera proxecto que se presentara. Se queres apostar pola xestión cidadá tes que ter algo máis de coraxe e apertura, non lles podes pedir o mesmo a un grupo de xente que vai traballar de forma voluntaria ca a unha empresa de dinamización sociocultural que che vai encher de contidos un espazo por miles de euros ao ano.

Ademais, nós non queremos competir con ninguén, queremos, na medida do posíbel, compartir o espazo e a súa xestión con outras iniciativas. Xa nos chegaron propostas, alén das que xa formaban parte de Proxecto Cárcere, e estamos dispostas mesmo a fa-

lar coas outras concursantes para ver se poden facer a súa actividade alí. Non vimos claro o de que non fosen proxectos compatíbeis. Tería estado ben que nos puideramos coñecer e falar para ver se había compatibilidade ou non, entre nós.

Con respecto ás guerras mediáticas entre partidos parécenos, como cidadás, un espectáculo innecesario. Os partidos deberían escoitar a cidadanía e traballar as súas propostas para

Como nos vai importar o que digan de nós quen non nos coñece, nin nos quere coñecer?

daren resposta ás necesidades da cidade, que son moitas, e ocupar menos tempo en tirarse pelotas dun teito ao outro nas redes sociais. No caso concreto sobre a pertenza ou non de persoas do Concello a Proxecto Cárcere, poderían ter evitado especular simplemente contactando connosco, pero parece que a prensa-espectáculo ten máis importancia ca dar información veraz e contrastada.

Non é a nosa guerra, afortunadamente, a xente coñécenos e mostrounos moito apoio, e a que ten dúbidas verá cos seus propios ollos como funcionamos unha vez se abra o cárcere

ao público ou agora vindo ás nosas asembleas mensuais.

Faládenos de proxectos concretos actuais

Agora mesmo estamos a poñer en práctica a proposta que presentamos ao Concello, adaptándoa ao espazo que se está a habilitar e ás propostas firmes que se van presentando. É un momento complexo porque estamos no tránsito entre teoría e práctica. Aínda non temos acceso ao cárcere, pero non estamos paradas, seguimos participando con outros colectivos en xornadas, na organización do Magosto, o noso 7º aniversario, e o 2 de decembro teremos un encontro con proxectos similares ao noso doutras partes do Estado: Pumarejo de Sevilla, Can Batlló de Barcelona e La Tabacalera de Madrid. Vai ser moi bo coñecer como están a vivir na práctica esta idea de xestionar a cidadanía un espazo público.

Dificultades? Apoios?

A nosa maior virtude e dificultade é a nosa diversidade. Ser tan diferentes abre moitas portas onde só se vería

unha pequeniña e, ao mesmo tempo, poñer en común tantas perspectivas diferentes pode ser abafante. O apoio de moita xente desta cidade é o que máis forza nos dá e tamén doutros colectivos e proxectos de aquí e de fóra que durante estes 7 anos creron en nós e déronnos o seu apoio e recoñecemento. Iso fainos, dalgún xeito, indestruíbeis. Como nos vai importar o que digan de nós quen nin nos coñece, nin nos quere coñecer? O importante agora é abrir o cárcere e deixar que a xente a sinta súa e a faga súa. Nós teremos cumprido o noso obxectivo.

O noso taboleiro ASUN, MESTRA DE VIDA

ELVIRA SANTOS PENA

(Mulleres Cristiás Galegas Exeria)

Este é o título do libro que a ASOCIACION MULLERES CRISTIÁS GALEGAS EXERIA adicou a ASUN LOUZÁN TOMÉ como recoñecemento e homenaxe a unha muller que puxo ao servizo das persoas e colectivos con quen se relacionou, a súa intelixencia, a súa creatividade e o seu compromiso consecuencia da súa profunda fe.



O limiar do libro é un texto precioso de Pilar Wirtz. Nel reconece que con esta publicación o que pretendemos é presentar a Asun seguindo o curso do seu río vital cara arriba e cara abaixo. Cara arriba, cara á fonte que fixo posible a súa existencia real e concreta.

A pegada de Asun non pode quedar envolta no silencio

Asun e a fondura da súa fe, o Misterio da súa intimidade habitada. Cara abaixo, os lugares por donde foi transitando, donde foi poñendo as súas capacidades, a súa creatividade, a súa sensibilidade, a súa sabedoría. En todos eses lugares, familia, traballo, parroquia, proxectos, Asun deixou a súa pegada única e orixinal.

A pegada de Asun non pode quedar envolta no silencio, oculta... Ese silencio que nos leva a esquecer o valor das mulleres aínda que sexan extraordinarias como ela. Non, as súas compañeiras decidimos sacala á luz. Que brille, que sorprenda, que se vexa e que se vexa ben, con cores fortes como os dos seus vestidos.

O libro ten a riqueza dos traballos colectivos, corais, donde moita xen-

te, amigas, familiares, compañeiras de traballo, catequistas, tertulianas e todas nós, fomos quen de poñer a nosa palabra, de expresar que foi o que aprendemos de Asun, tamén a nosa admiración pola súa capacidade, pola súa autenticidade polo seu compromiso, ou por todo ese cariño que ela foi capaz de xerar en nós. O libro ten esa delicadeza de deseño en cada páxina que vai totalmente acorde coa personalidade de Asun.

Tivo este libro moi boa acollida nas distintas presentacións que se fixeron (Asemblea de MCG, Escola de Espiritualidade, Corcubión, a súa terra natal) e esperamos que a siga tendo nas presentacións pendentes.

A nós, as Mulleres Cristiás Galegas, serviunos para coñecer mellor a nosa amiga inesquecible. Serviunos como medio para poder rescatar do silencio, esta vida tan rica. Serviunos para recordar, para admirar, para celebrar, para añorar... E tamén para deixala LIBRE, que voe, que goce, que encontre por fin o verdadeiro sentido da súa vida e a plenitude dun AMOR, que sempre sempre a habitou.

Despois do bo sabor de boca que nos deixou a Festa do Lume de Sobradelo, este ano volvemos a un lugar inédito, que non descoñecido, como é Arqueixal. Falamos da Parroquia de Albá no Concello de Palas de Rei. Arqueixal (a ARte dos QUEIxos de ALbá) é un proxecto de ecoturismo rural que basea a súa filosofía no traballo de produtos lácteo-ecolóxicos co turismo rural. Ademais nos últimos anos, Arqueixal está sendo lugar de celebración do *Son de Aldea*, un proxecto cultural recente que ten cada ano máis acoillida.

Aproveitando o enclave, o relatorio deste ano na Festa do lume terá por nome **“Experiencias vitais”** no que contaremos con Xosé Luís Carreira, promotor de Arqueixal dende hai 30 anos e de Son de Aldea. Xunto a el teremos a Ana Corredoira, bióloga e gandeira que se dedica á elaboración de produtos lácteos ecolóxicos en A Cernada. Aos seus 25 anos Ana tivo que asumir a responsabilidade de reactivar a pequena granxa de gando vacún de leite, sustento da familia desde unha aldea tamén do concello de Palas de Rei. Todo isto nunha xornada na que previamente teremos a Asamblea Anual dos Socios de Irimia e rematará coa celebración da Candeloria.



FESTA DO LUME 2018

Día: 3 de Febreiro en Arqueixal.

- 9:30h Café.
- 10:00h Asamblea dos Socios/as de Irimia.
- 12:00h Mesa redonda aberta sobre “Experiencia de vida no rural” con:
Xosé Luís Carreira de AR-
QUEIXAL.
Ana Corredoira de A CERNADA.
- 14:30h Xantar compartido (todos traemos algo para xantar).
- 16:30h Celebración da Candeloria.



Deputación
DA CORUÑA

Boa Nova



Ter ollos nos pés

Confeso que ando sen tino... andaba a sandar unha escordadura merecida por non mirar con atención no chan sementado de landras a Eira da Xoana, esvaran coma canicas... e hai uns días erguéndome da cama non reparei no outro pé durmido e tamén o torcín. Quedar con dous pés fóra de xogo ten que non hai un terceiro de reposto, ten que, queiras ou non, acabas en posición horizontal. Guión inescusable. Ten que toca pensar nos pés, si ou si.

E, xa que logo recoñecer con tristura que non estou no meu corpo como compre, que non toco o chan, que non sei por onde vou. Si, orar e estar en vela, ven sendo coma ter ollos nos pés, ollos nas mans, ollos ate nas orellas e no ventre. É habitarse até a última célula; é permitir e querer que todo se me encha da luz que son e sabelo e gozalo. Entón poderei ver e escoitar a cantiga da landra que me avisaba e – quen sabe? – quería contarme que o lume comería o seu mundo por miles de ferrados aquela mesma noite, como non fala coma min pasoume parte da súa dor, non sabemos ben a lingua das landras, aí. Non souben oíla, andaba case que durmida e pode que algo fora de min. Pensando, que non é vivir. O noso monte quizais viu vir o lume mentres nós andabamos a tender o bikini, partir as empanadas ou mirarnos o embigo. As árbores velan, as árbores saben, as árbores ven e as árbores oran, enteiras na túa man, enteiras nos teus ollos, enteiras no teu amor como quixera orar eu. Velar coma unha árbore á beira dos teus camiños, aprender a ver cos pes e escoitar as landras todas nos camiños do Reino, porque non sabemos cando virá o lume que deita bágoas... prométoche aprender das árbores.

Christina

DOMINGO 3 de decembro. I de Advento

A PALABRA Mc 13, 33-37

Naquel tempo, dixo Xesús aos discípulos: «Estade á espreita e atentos, que non sabedes cando será o momento. É coma un home que foi ao estranxeiro, deixando a casa e mais a facenda nas mans dos seus criados, encargándolles a cada un o que tiña que facer; e ao porteiro ordenoulle que velase. Vixiade vós, polo tanto, pois non sabedes cando chegará o amo da casa: se á tardiña ou con noite cerrada, se co canto do galo ou no amencer. Non vaia ser que chegue de repente, e vos atope durmindo. E o que vos digo e vós, tamén llelo digo a todos: Estade en vela!»

Estade logo á espreita e atentos

Hoxe tócanos afrontar un texto que forma parte dun capítulo que te un forte contido apocalíptico. A apocalíptica era un modo de interpretar a realidade frecuente na tradición xudía cando se vivían momentos de crise. O seu obxectivo fundamental era desvelar os signos de esperanza que se atopaban agochados nos acontecementos a luz da experiencia salvadora de Deus recollida nas Escrituras. Estando xa en Xerusalén algúns discípulos, pregúntanlle o mestre como saber cando ía chegar a fin dos tempos (Mc 13, 3-4) e Xesús vai sinalando algúns acontecementos que van o mostrar e as actitudes que os seus seguidores e seguidoras han de asumir para afrontar ese momento.

O relato que estamos a comentar pecha o capítulo e fala da necesidade de vixiar e de estar atentos, porque aínda que aparezan sinais ninguén sabe cando o Señor chegará para ofrecer a súa palabra definitiva de salvación.

A nos resúltanos estraño este tipo de linguaxe pero naqueles tempos eran palabras nas que agromaba unha próxima liberación para un pobo empobrecido e avasalado, como era maioría dos habitantes da Palestina do s. I. Para eles o único capaz de cambiar a situación era Deus, que dende sempre se mostrara defensor dos pobres e abandonado. Xesús, aínda que confirma a súas expectativas, lémbbralles que a espera de mellores tempos non ha de ser pasiva, senón que han de estar vixiantes e activos para ser parte de esa transformación. Quizais de fondo resoan aquelas palabras que Isaías díxolle o rei Acáz cando a cidade de Xerusalén ía a ser conquistada polos asirios: Vixía pero ten moita calma. Non temas nin te acovardes...confía e chegará a liberación...(Is 7, 4-9).

Carme Soto

A PALABRA

A CLAVE

OEEO

Falando da lingua *Ex more...*¹

Lidia e Valentina



Excusatio non petita, accusatio manifesta. Esta locución latina oímoslla por primeira vez hai moitos anos á nosa profesora de latín nos primeiros anos de carreira, cando para estudar Filoloxía Hispánica e mais Filoloxía Galega aínda era obrigatorio cursar dous anos de Lingua latina... Quen se excusa, acúsase.

Todo isto vén a conto do polémico documento que se difundiu a través das redes sociais, no que FADEMGA (Federación de Asociacións en favor das Persoas con Discapacidade Intelectual de Galicia) daba as instrucións para cumprimentar un exame: indicábaselles aos opositores que de-

bían cubrir SÓ o exame en castelán. E explicábaselles que cando rematasen, non cubrisen tamén o exame en galego, claro, porque se cubrían os dous, ían ter un cero. O problema non está en que lles indiquen que cubran o exame só nunha lingua, senón en que o cubran SÓ EN CASTELÁN. Recomendábanlles que cubrisen só a versión castelá “porque es el idioma en el que estuvisteis estudiando” e “el modelo en gallego tiene palabras muy difíciles”. Aclarábanlles que levantasen a man se tiñan dúbidas, que o persoal que estaba vixiando lles aclararía... Sería que os vixiantes non coñecían a nosa lingua?

FADEMGA argumenta na súa defensa que os “as persoas con discapacidade intelectual adoitan ter moitos problemas de comprensión lectora especialmente en lingua galega, debido a que habitualmente estas persoas non chegan a superar a súa etapa na educación obrigatoria ou son persoas que, pola súa idade, non tiveron a formación suficiente en lingua galega a nivel normativo.” Eles queren defenderse das acusacións que sufriron, pero parécenos que, desta volta, calados per-

dían menos... Esquecen parte do su nome: “de Galicia”; e argumentan que eles na súa asociación “toda comunicación externa, comunicación interna, notas de prensa, boletíns informativos, protocolos internos de actuación, sistema de xestión da calidade, páxina web, rexistros dos seus traballadores... son redactados en galego.” Esta afirmación ulcera a dor que provoca o texto da polémica: o escaparate prepárase en galego, agora ben, o traballíño coa xente, faise en castelán, que é a lingua boa para a comunicación... E por que non utilizarán o inglés cos seus alumnos, que realmente é a lingua de prestixio! Nós lémolos coma o caso das tan de moda British School, que fan toda o ensino en inglés, pero cando a comunicación é cos pais, esta faise en castelán, claro, porque é a lingua que máis cerca está do inglés...

Estas reflexións non son un ataque contra FADEMGA, que fai un moi bo traballo, non, son contra estas instrucións, sobre as que nós, humildemente, consideramos que deberían reflexionar, na forma e mais no fondo.

1. Por costume

O Fachineiro do Vindel

A calidade de Codax

Peregrinou este fachineiro ata a exposición do Museo de Mar de Vigo onde se pode ver un humilde folio chamado pergamiño Vindel que contén uns textos froito da nosa espléndida literatura medieval. O nome vénlle do libreiro que o atopou facendo de forro doutro libro e as vicisitudes desta obra ao longo do século XX dan para unha película de acción. Dende 1977 pertence á Biblioteca Morgan en Nova York, o mesmo Morgan do Banco, o mesmo banco que sacou proveito cando lles estoupou a burbulla, pero iso é outro fachineiro. O caso é que o Vindel volveu á casa, a ver as mesmas ondas do mar de Vigo que arrolan os



versos de Martín Codax, esa casa na que foi creado hai setecentos anos. Codax é un autor único, xoga noutra división, porque vai máis alá das cantigas que se compoñían en relación a unha ermida ou igrexa concreta como fixo Xoán de Cangas ou Nuno Treez. Pero todos eles forman parte dun fenómeno común, o dos xograres que, polo seu talento, foron tan recoñecidos como para seren incluí-

dos nos cancioneiros a carón dos señores da alta aristocracia. É coma se ao foro de Davos invitan a un que vende panos de papel nos semáforos. Malia esa orixe humilde, aí está Codax coa súa arte. Ir velo é un deber inescusable. Temos durante tres meses a orixe da nosa historia literaria ao alcance dos sentidos. Imperdible.

A.Q.